

ПРОЄКТ

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи Вежновець Євгенії Ігорівни на тему: «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання» на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 «Медицина»

1. Тема дисертаційної роботи була затверджена на засіданні Вченої ради Державної наукової установи «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами (протокол засідання №1 від 25 лютого 2021 року). Науковим керівником призначено Ященко Юрія Борисовича, професор, д.мед.н., заступника директора з наукової роботи Державної наукової установи «Центру інноваційних технологій охорони здоров'я» Державного управління справами.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами (вказавши роль автора у виконанні цих науково-дослідних робіт). Дисертаційна робота Вежновець Є.І. є фрагментом науково-дослідної роботи в Науковому відділі організації медичної допомоги в ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС «Медико-соціальне обґрунтування, розробка та впровадження сучасної моделі системи безперервного поліпшення якості інтегрованої медичної допомоги в роботу багатoproфільного закладу охорони здоров'я» (номер державної реєстрації 0122U000232, строки виконання 2022-2024 рр.).

3. Актуальність проблеми. Хвороби органів дихання є основною причиною смертності та захворюваності дітей в усьому світі, особливо сприйнятливими до них є немовлята та діти до 5-річного віку. За оцінками дослідників, у 2020 році у всьому світі п'ять мільйонів дітей віком до 5 років померли від гострих респіраторних захворювань. Усіх цих смертей можна було б уникнути, якби всі пацієнти мали доступ до медичної допомоги та профілактичних заходів. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я приблизно 3,5% глобального тягаря захворювань обумовлено гострими респіраторними захворюваннями, які є причиною від 30% до 50% усіх амбулаторних відвідувань педіатрів та понад 30% всіх випадків госпіталізацій дітей у країнах з середнім та високим доходом.

Спектр захворювань органів дихання коливається від гострих інфекцій до хронічних неінфекційних захворювань, серед яких домінують гострі респіраторні вірусні інфекції. Водночас пневмонія залишається основною причиною дитячої смертності, спричиняючи майже 1,3 мільйона смертей щороку, більшість з яких можна було би запобігти. Дитячі та дорослі хвороби органів дихання між собою тісно пов'язані. Респіраторні інфекції в ранньому дитинстві та вплив навколишнього середовища (забруднене повітря, тютюнопаління) можуть призвести до хронічних захворювань у дорослому віці. Крім того, хвороби органів дихання призводять до високих фінансових витрат на лікування, як на рівні держави, так і на рівні домогосподарств.

Відомо, що діти особливо вразливі до гострих респіраторних захворювань через незрілу імунну систему, а також через нездатність захистити себе від впливу несприятливих екологічних ризиків тощо. Крім того, діти повністю залежать від поведінки батьків та опікунів щодо звернення та отримання медичної допомоги. Водночас, збереження здоров'я дитини залежить від своєчасності звернення за медичною допомогою. За даними досліджень батьки рідко звертаються за допомогою на ранніх стадіях хвороби дитини, що може мати негативні наслідки для здоров'я дитини.

В Україні триває реформа охорони здоров'я з пріоритетністю первинної медико-санітарної допомоги в організації медичної допомоги та з розбудови спроможної мережі госпітальних округів для забезпечення доступності та якості вказаної допомоги. Реформа сприяє посиленню ролі лікарів первинної медичної допомоги в організації доступної та якісної допомоги дітям з хворобами органів дихання. Проте батьки продовжують надавати перевагу в отриманні допомоги на вторинному рівні, що створює додаткове фінансове навантаження на систему охорони здоров'я та зменшує доступність медичної допомоги. Тому актуальним постає проблема покращення здоров'я та зменшення захворюваності на ХОД шляхом поліпшення організації та якості надання медичної допомоги дітям в Україні.

4. Наукова новизна основних положень та висновків.

Вперше в Україні здійснено медико-соціальне обґрунтування моделі удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання, інноваційними елементами якої стали:

1) навчально-просвітницька робота з батьками з надання домедичної допомоги дитині при розвитку гострих симптомів респіраторного захворювання, своєчасності звернення за медичною допомогою та уникнення самолікування, виховання лояльності до комунікацій з лікарями ЗП-СЛ та лікарями-педіатрами з метою зменшення необґрунтованих випадків звернень за ЕМШД, самозвернень до лікарів-педіатрів приймального відділення стаціонару та надання медичної допомоги в умовах, відповідних медичним потребам дитини з ХОД;

2) удосконалення клінічних маршрутів пацієнтів залежно від клінічного стану дитини; упорядкування госпіталізації дітей з ХОД за е-направленням лікаря-педіатра, лікаря ЗП-СЛ; бездоганне дотримання лікарями ЗП-СЛ та лікарями-педіатрами клінічних протоколів медичної допомоги дітям з ХОД; моніторинг клінічних індикаторів якості медичної допомоги дітям з ХОД відповідно до рекомендацій ВООЗ;

3) раціональне планування та використання ліжкового фонду шляхом унормування кількості ліжок на 1 штатну посаду лікаря-педіатра стаціонару, забезпечення інфраструктурними компонентами та сучасним медичним обладнанням педіатричних закладів, підвищення фінансової доступності медичної допомоги дітям з ХОД.

Суттєвими елементами запропонованої моделі слід вважати введення до навчальних планів і програм безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я навчальних дисциплін з формування та удосконалення професійних і комунікативних компетентностей лікарів ЗП-СЛ та лікарів-

педіатрів, а також налагодження керівниками педіатричних закладів та закладів первинної медичної допомоги широких комунікацій із зовнішніми інституціями (Державним експертним центром МОЗ України, Національною службою здоров'я України, закладами вищої освіти, органами регіональної і місцевої влади, іншими закладами охорони здоров'я) з метою координації зусиль, спрямованих на підвищення задоволеності батьків якістю медичної допомоги дітям з ХОД.

Удосконалено підходи до розробки та впровадження клінічних маршрутів пацієнта в залежності від тяжкості перебігу ХОД у дитини та закладу охорони здоров'я, до якого звернулись батьки за медичною допомогою.

Набули подальшого розвитку в медико-соціальних дослідженнях методичні підходи до використання клінічних індикаторів якості медичної допомоги дітям з ХОД, відповідно до рекомендацій ВООЗ.

5. Практичне значення одержаних результатів дослідження.

Практичне значення моделі удосконалення організації медичної допомоги дітям з ХОД дозволяє підвищити ефективність організації медичної допомоги, задоволеність батьків організацією та якістю медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання.

Одержані результати дослідження стали науковим підґрунтям для розробки:

- навчально-методичних матеріалів практичних і семінарських занять навчальних циклів з підвищення кваліфікації керівників ЗОЗ;
- навчально-методичних матеріалів практичних і семінарських занять циклів спеціалізації для лікарів-педіатрів в частині використання індикаторів якості надання медичної допомоги дітям з ХОД;
- порядку госпіталізації дітей з ХОД в Центрах первинної медико-санітарної допомоги.

Практичні рекомендації були визначені в залежності від рівня ухвалення управлінського рішення:

на рівні Міністерства охорони здоров'я України:

- розробити кадрову стратегію забезпечення лікарями-педіатрами первинної медичної допомоги;
- розробити План заходів з профілактики захворювань органів дихання у дітей та підлітків.

на рівні Департаменту (Управління) охорони здоров'я:

- розробити порядок госпіталізації дітей з хворобами органів дихання відповідно до місцевих умов за направленням лікаря-педіатра чи лікаря ЗП-СЛ, з якими укладена декларація на медичне обслуговування;

на рівні закладу охорони здоров'я:

- здійснювати моніторинг індикаторів якості медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання відповідно до стандартів ВООЗ.

на рівні закладу вищої (післядипломної) медичної освіти:

- використовувати обґрунтовану та розроблену модель удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання в навчальних циклах підвищення кваліфікації керівників закладів охорони здоров'я;

- розробити навчальні плани та програми короткотривалих циклів безперервного професійного розвитку для лікарів-педіатрів з питань формування ефективної комунікації з батьками дітей з хворобами органів дихання.

6. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, які викладені в дисертації є обґрунтованими, оскільки базуються на результатах проведеного

- аналізу динаміки захворюваності на всі хвороби, ХОД, в тому числі пневмонією, дитячого населення в Україні та в ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС за період 1993 - 2017 років та в м. Києві за даними звітних форм Центру громадського здоров'я МОЗ України (ф.12 Україна (48 од.)), за даними ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС (ф. 12) (20 од.) та м. Києва (20 од.);

- аналізу кадрового забезпечення та ліжкового фонду закладів охорони здоров'я в Україні за даними ф.47 Україна (26 од.), ф. 20 (29 од) та ф. 17 (29 од.);

- аналізу звернень батьків за стаціонарною допомогою дітям з ХОД, соціологічне дослідження батьків щодо організації надання медичної допомоги дітям з ХОД, задоволеності батьків якістю медичної допомоги дітям з ХОД за стандартизованим опитувальником «Задоволеність пацієнтів. 18 питань» (PSQ-18) (дані медичних карт стаціонарних хворих (70 шт.), записи журналу звернень приймального відділення (824 од.), анкета соціологічного опитування (150 од.), анкета PSQ-18 (214 од.).)

Висновки дисертаційної роботи повною мірою ґрунтуються на результатах проведених досліджень та у своїй сукупності доводять тезу про досягнення мети – розв'язання актуального науково-практичного завдання. Всі дослідження виконані автором особисто.

Первинна документація оформлена у відповідності з існуючими вимогами, наведені в первинних матеріалах результати досліджень повністю відповідають даним дисертаційної роботи. Зауважень до стану первинної документації немає. Дисертаційна робота виконана на достовірному матеріалі, достатньому за об'ємом, узагальнення якого в дисертації об'єктивно відображають отримані дані.

7. Достовірність основних положень, висновків та практичних рекомендацій. Ступінь обґрунтованості та вірогідність результатів дисертаційної роботи підтверджується достатньою кількістю проведених досліджень та відповідними математико-статистичними методами дослідження. У роботі визначені адекватні методи дослідження, які відповідно поставленим завданням, забезпечили вірогідність отриманих наукових результатів та можливість їх практичного впровадження.

Для проведення математичної статистичної обробки був використаний пакет Statistical software EZR v. 1.64 (graphical user interface for R statistical software version 4.3.1, R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria). В дослідженні використані адекватні поставленим цілям методи статистичної обробки: регресійний аналіз для прогнозування захворюваності дітей на хвороби органів дихання, для оцінки динаміки забезпеченості лікарями-педіатрами та штатними посадами на 10000 дитячого населення; для оцінки

динаміки захворюваності на ХОД на 10000 дитячого населення; оцінка динаміки забезпеченості ліжками на 10000 дитячого населення; динаміка рівня госпіталізацій на 10000 дитячого населення; динаміка коефіцієнта зайнятості ліжка; для оцінки середньої тривалості перебування на ліжках пацієнтів з ХОД; для з'ясування зв'язку між показниками використання ліжкового ресурсу (середня тривалість перебування на ліжку, коефіцієнт зайнятості) та забезпеченості кадровим ресурсом (чисельність штатних посад, кількість ліжок на 1 штатну посаду та щільність лікарів на 100000); модель логістичної регресії для побудови багатофакторної моделі прогнозування ризику незадоволеності батьків якістю надання медичної допомоги дітям при хворобах ГРВІ та пневмоній; Хі-квадрат для порівняння якісних ознак (стать, діагноз при госпіталізації); критерій Манна-Уїтні для порівняння структур звернень батьків дітей з ХОД за віком в різних вікових групах; для порівняння кількісних ознак (вік та день госпіталізації) за медіаною та міжквартильним інтервалом (Me (QI – QIII)); дисперсійний аналіз (ANOVA) - для порівняння захворюваності у трьох вікових групах на пневмонію у період з 1993-2017 роки розрахунок середнього значення та стандартного відхилення - для розрахунку захворюваності у дітей на ХОД у різних вікових групах; для розрахунку середньої оцінки шкал задоволеності у балах.

Описове одномоментне (cross-sectional) крос-секційне соціологічне дослідження проводилось серед батьків дітей з ХОД. З урахуванням прийнятних для даного дослідження рівнів похибки першого роду ($\alpha = 0,05$) для достатнього визначення наявності ефекту була розрахована необхідна вибірка респондентів.

8. Особистий внесок здобувача в одержані наукових результатів, що виносяться на захист. Дисертантом проведений інформаційно-патентний пошук літератури з досліджуваної проблематики, визначено актуальність, мету та завдання дослідження. Разом з науковим керівником розроблено та складено дизайн дослідження, сформовано групи.

Дисертантом здійснено збір, узагальнення та статистичний аналіз первинної інформації; розроблено анкети соціологічних досліджень серед батьків дітей з ХОД. Дисертантом самостійно визначено та оцінено критерії ефективності використання кадрового та ліжкового фонду. Досліджено особливості наявного маршруту дітей з ХОД (ГРВІ та пневмонія) для отримання в умовах амбулаторної та стаціонарної допомоги. Обґрунтовано, розроблено та впроваджено модель удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання.

Дисертантом систематизовано отриманий експериментальний матеріал, проведено його відповідну статистичну обробку з використанням оптимальних методів статистичного аналізу, їхню інтерпретацію, сформульовано висновки, що були опубліковані в наукових працях за темою дисертації.

Результати наукового дослідження автора є самостійним внеском у вирішення проблеми удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання з метою поліпшення її якості.

Здобувачем підготовлено виступи на наукових конференціях та конгресах, опубліковані наукові статті та тези. Власними силами підготовлені

та оформлені матеріали до друку, здійснено літературне редагування дисертації.

9. Відомості щодо проведення біоетичної експертизи. Комісія з питань етики при Державній науковій установі «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами розглянувши матеріали з планування дисертаційної роботи Вежновець Є.І. на тему «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання» схвалила дане дисертаційне дослідження, як таке, що відповідає сучасним етичним нормам та принципам щодо проведення клінічних досліджень (протокол № 02 від 21.03.2024).

10. Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації представлені та обговорені на: Міжнародних науково-практичних конференціях до Дня здоров'я (2021, 2022, 2023 роки), м. Київ; X Міжнародному медичному конгрес «Впровадження сучасних досягнень медичної науки у практику охорони здоров'я України», 25–27 травня 2021 року, м. Київ; X International Scientific and Practical Conference «Modern science: theoretical and practical view», February 27-28, 2024, Madrid. Spain; XI International Scientific and Practical Conference «Modern science: actual problems», March 05-06, 2024, Manchester.

11. Повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. За матеріалами дисертації опубліковано 8 наукових робіт, що відображають основний зміст дисертаційної роботи: 3 статті у періодичних наукових виданнях, індексованих у міжнародних наукометричних базах SCOPUS, 5 тез.

12. Список робіт, опублікованих за темою дисертації:

Наукові праці, в яких відображено основні наукові результати дослідження:

1. Vezhnovets E.I., Yashchenko Y.B., Gurianov V.G. NATIONAL ASSESSMENT OF PNEUMONIA MORBIDITY IN CHILDREN IN THE PERIOD 1993-2017 AND PROGNOSIS FOR 2025. Wiad Lek. 2022;75 (5 pt 1):1175-1179. doi: 10.36740/WLek202205122. PMID: 35758498 (Наукове видання, проіндексоване у базі даних Scopus).

2. Eugenia I. Vezhnovets, Yuri B. Yashchenko EFFECTIVENESS OF USING THE BED FUND AND HUMAN RESOURCES FOR PROVIDING MEDICAL CARE TO CHILDREN WITH RESPIRATORY DISEASES Wiad Lek. 2023;76(4):792-798. DOI: 10.36740/WLek202304114 (Наукове видання, проіндексоване у базі даних Scopus).

3. Вежновець Євгенія І., Ященко Юрій Б. Дослідження ризику незадоволеності батьків якістю надання медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання. Клінічна та профілактична медицина. 2023. № 7(29). С.74-81. <https://doi.org/10.31612/2616-4868.7.2023.10> (Наукове видання, проіндексоване у базі даних Scopus).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Vezhnovets Ye., Yashchenko Y.. Dynamics of the number and density of pediatricians in Ukraine, 1993 – 2019 // «Wiadomości Lekarskie» Vol. LXXIV, ISSUE 3 part 2, march 2021. С. 808. (тези)

2. Вежновець Є. І. Яценко Ю. Б. Рівні госпіталізації дітей з найпоширенішими хворобами органів дихання (тенденція динаміки в Україні з 2006 по 2019 роки) // X Міжнародний медичний конгрес «Впровадження сучасних досягнень медичної науки у практику охорони здоров'я України», 25–27 травня 2021 року, м.Київ .С. 62-63. *(тезу)*

3. Yevheniia I. Vezhnovets, Yurii B. Yashchenko. Dynamic pattern of the respiratory diseases morbidity in children treated in 2011-2021 in the state institution of science «Research and practical center of preventive and clinical medicine» State administrative department. Wiadomości Lekarskie, VOLUME LXXV, ISSUE 11 PART 1:2707-2708. NOVEMBER 2022 *(тезу)*

4. Vezhnovets Eugenia I. PROGNOSIS OF THE INCIDENCE OF RESPIRATORY DISEASES IN CHILDREN IN UKRAINE UNTIL 2025. X International Scientific and Practical Conference «Modern science: theoretical and practical view», February 27-28, 2024, Madrid. Spain. 130 p. *(тезу)*

5. Vezhnovets Eugenia I. ANALYSIS OF METHODS OF REFERRALS OF PARENTS OF CHILDREN WITH RESPIRATORY DISEASES TO INPATIENT MEDICAL CARE. XI International Scientific and Practical Conference «Modern science: actual problems», March 05-06, 2024, Manchester. UK. 82 p. *(тезу)*

Перераховані публікації достатньо повно відображають запропоновані в роботі теоретичні та практичні рішення.

Таким чином, вищенаведене дозволяє зробити висновок про повноту опублікування результатів дисертації. З робіт, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані тільки ті результати, які були одержані автором особисто.

13. Результати перевірки на плагіат.

Ознайомившись з матеріалами дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії Вежновець Є.І. на тему: «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання» та провівши їх комп'ютерне тестування з використанням ліцензованої системи антиплагіат StrikePlagiarism, яка рекомендована Міністерством освіти і науки України, в наведених вище матеріалах дисертації не виявила ознак академічного плагіату. Звіт подібності склав 8,15%, що відповідає допороговим значенням.

14. Шифр і найменування спеціальності, якій відповідає дисертація.

Дисертаційна робота Вежновець Є.І. за своєю темою, актуальністю, науковою новизною, науковим рівнем, обсягом матеріалу та теоретичним обґрунтуванням відповідає паспорту спеціальності 222 «Медицина» (медичні науки).

15. Відповідність дисертації вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Вежновець Євгенії Ігорівни на тему: «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання» є завершеним науковим дослідженням, що містить нові обґрунтовані положення, які стосуються вирішення актуального наукового завдання – обґрунтування удосконаленої моделі організації медичної допомоги

дітям з хворобами органів дихання для поліпшення якості медичної допомоги в умовах реформування системи охорони здоров'я.

За обсягом проведеного дослідження, глибиною аналізу, новизною одержаних результатів, обґрунтованістю і достовірністю висновків та положень, дисертація повністю відповідає пп. 6, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), щодо дисертації на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 «Медицина».

16. Висновок.

Результати експертизи дисертаційної роботи Вежновець Євгенії Ігорівни на тему: «Медико-соціальне обґрунтування удосконалення організації медичної допомоги дітям з хворобами органів дихання» на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 «Медицина» свідчать про відповідність дисертації вимогам, передбаченими пп. 6, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

За результатами попередньої експертизи дисертаційної роботи на Науково-методичній раді Державної наукової установи Центру інноваційних технологій охорони здоров'я» Державного управління справами, протокол засідання № 6 від 18 липня 2024 року) дисертаційну роботу Вежновець Є.І. можна рекомендувати до розгляду разовою спеціалізованою вченою радою Державної наукової установи «Центру інноваційних технологій охорони здоров'я» Державного управління справами.

Голова Науково-методичної ради
д.мед.н., професор

Юрій ЯЩЕНКО

Секретар

Діана БОБРІВСЬКА